

เปรียบเทียบแนวคิดเรื่อง “ความว่าง” ระหว่างพุทธทาสภิกขุกับดี.ที.ซูซูกิ

Comparison the Concept on “Emptiness” of Buddhadasa Bhikkhu and Dr. D.T.Suzuki

โดยพระสุเชี่ย สุวณฺณเถโร (sothea.yon)

(ขออุทิศชิ้นงานนี้แด่คุณลุง คุณอา และน้องสาวที่ได้จากโลกนี้)

คำนำ

ท่านพุทธทาสภิกขุเป็นพระภิกษุผู้มีบทบาทอย่างสำคัญในพุทธพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทในปัจจุบัน เป็นพระรูปแรกในประเทศไทยที่กล้าปฏิรูปและฟื้นฟูแนวคิดทางพระพุทธศาสนาในแง่ปริยัติ และได้ตีความคำสอนของพุทธศาสนาในรูปแบบใหม่ ส่วนด้านปฏิบัติ ท่านได้ริเริ่มการกลับไปใช้ชีวิตของหมู่สงฆ์แบบครั้งพุทธกาล งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในชุด”ธรรมโฆษณ์” ของท่านนั้นเป็นผลงานทางความคิดอันยิ่งใหญ่ เป็นงานริเริ่มสร้างสรรค์ที่ตั้งบนพื้นฐานของแนวคิดทางพระพุทธศาสนาและเป็นงานชิ้นสำคัญหากสำเร็จสมบูรณ์จะมีความขงมากกว่า”พระไตรปิฎก”ของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทเสียอีก

ท่านเป็นคนชาวสุราษฎร์ธานีแห่งประเทศไทย เกิดเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2449 ชื่อเดิม เงื่อมพานิช บวชเมื่ออายุ 20 ปี นามฉายาว่า “พุทธทาส อินทปญฺโญ” แล้วท่านชอบพอใจกับคำว่าพุทธทาสนี้มากดังท่านได้กล่าว ว่า “ข้าพเจ้ามอบร่างกายและชีวิตนี้ถวายแด่พระพุทธเจ้า ข้าพเจ้าเป็นทาสของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าเป็นนายของข้าพเจ้า เพราะเหตุดังว่ามานี้ ข้าพเจ้าจึงชื่อว่าพุทธทาส” ท่านใช้เวลา 60 ปีในการศึกษา ค้นคว้าและปฏิบัติธรรมในศูนย์โฆกขพลาราม แนวคิดที่โดดเด่นที่สุดของท่านคือ “ความว่าง ว่างจากตัวกู ของกู”

ส่วนไดเซทสึ ไททาโร ซูซูกิ (鈴木 大拙) เกิดเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม ค.ศ. 1870 (พ.ศ. 2413) เสียชีวิตเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม ค.ศ. 1966 (พ.ศ. 2509) อายุ 95 ปี เป็นชาวญี่ปุ่น เป็นทั้งนักคิด นักเขียน นักปฏิบัติ ที่มีชื่อเสียงในพระพุทธศาสนานิกายเซน เป็นผู้แปลวรรณกรรมภาษาจีน ญี่ปุ่น และสันสกฤตมากมายหลายเล่ม และเป็นผู้ที่ได้รับการกล่าวว่าเป็นผู้นำและเผยแผ่พุทธศาสนานิกายเซนจากโลกตะวันออกสู่โลกตะวันตก แต่ท่านไม่ใช่พระ เป็นผู้ที่ศึกษาและปฏิบัติตามหลักการของพระพุทธ ศาสนามหายาน นิกายเซน เนื่องจากพื้นฐานชีวิตของท่านส่วนมากใช้ในวัดและค้นคว้าคำสอนและหลักการปฏิบัติของนิกายเซน แนวคิดหนึ่งของท่านที่โด่งดังเหมือนท่านพุทธทาสภิกขุ นั่นคือความเป็นซาโตริ(Satori) ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดในการปฏิบัติและเข้าถึงเซน ซึ่งวิธีเข้าถึงซาโตรินั้นต้องเดินทางตามมรรคแห่งความว่าง “Emptiness path” คือนอกจากความว่างแล้วจะไม่มีอะไรให้ว่าง ฉะนั้นควรเข้าใจความว่างแห่งความว่าง

เปรียบเทียบระบุดวงความคิดเรื่อง “ความว่าง”

การมองสภาวะธรรมแห่งความว่างเปล่าของสรรพสิ่ง ระหว่างท่าน ชูซูกิ กับท่านพุทธทาส ผู้ทำรายงานมีความคิดเห็นว่ามี ความใกล้เคียงกันมากที่สุดแต่ต่างกัน โดยการใช้ถ้อยคำเพื่อสื่อสารในการถ่ายทอด เช่น

ท่านชูซูกิ ใช้คำว่า “ไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้นหรือเป็นอยู่ “not a thing is” (D.T.ZUSUKI.1986,31) และมองสรรพสิ่งเป็นสูญญตา หมายความว่า เห็นสภาวะธรรมชาติคือเห็นความว่างเปล่า เป็นการมองโดยปัญญา ส่วน

ท่านพุทธทาส ใช้คำว่า ความว่างเปล่า “Emptiness” คือการว่างโดยไม่ยึดมั่นเป็นตัวเรา ตัวเขา (Buddhadasa, Bhikkhu: 1984,36) ปุชนียบุคคลทั้งสองท่านนี้ยังได้แสดงทัศนะที่มีต่อสภาวะธรรมแห่งความว่างเปล่าไว้ดังนี้

D.T.Suzuki ได้กล่าวถึง ความว่างเปล่า โดยอ้างใน คัมภีร์ Prajnaparamitahridaya ว่า โอ..สารีบุตร ,สรรพสิ่งทั้งปวง ล้วนแต่เป็นลักษณะ ซึ่งเป็นสิ่งว่างเปล่า ไม่มี เกิด ไม่มีทำลาย ไม่มีมลทิน ไม่มี ความบริสุทธิ์ ไม่มีการเกิด ไม่มีการดับ อย่างไม่รู้ ตาม สารีบุตร ความว่างเปล่า ไม่ใช่รูป ไม่ใช่เวทนา ไม่ใช่สัญญา ไม่ใช่สังขาร ไม่ใช่วิญญาณ ไม่มีการตรัสรู้ ไม่มีการบรรลุ เพราะไม่มีการตรัสรู้ ในใจของพระโพธิสัตว์ ซึ่งตั้งอยู่ปรัชญาปารมิตา ไม่มีความเสื่อม เป็นแดนห่างจากทิว เพราะเป็นที่สุดแห่งนิพพาน พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ ทั้งอดีต อนาคต ปัจจุบัน อาศัยอยู่ ปรัชญาปารมิตา เป็นการมองด้านปรัชญาของ พระมหาโพธิสัตว์ ที่หลักปฏิบัติสูงสุดคือปรัชญาปารมิตา เป็นสิ่งที่เหนือการว่างเปล่า (D.T.ZUSUKI,1935)

นอกจากนี้ ยังกล่าวถึง ถาของสุข เหนิง (เหว่ย หลาง) ไว้ (Gatha by Hui-neng)

There is no Buddhi-tree	ไม่มีต้นโพธิ์
No stand of mirror bright.	ไม่มีแสงเงา
Since all is void	ทุกอย่างไม่มี

Where can the dust a light? ความเศร้าหมองจะเกิดขึ้นแต่ไหน ?

ถาแรก ที่ชูซูกิ ได้ทำความเข้าใจในสรรพสิ่งได้ คือ “ไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้น” “ Not a thing is” หมายความว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้นหรือมีขึ้นได้นอกจากความว่างเปล่าที่ต้องทำให้รู้กระจ่าง คือ เห็นสภาวะธรรมตามแบบธรรมชาติ (seeing into one’s self–nature which self–nature) ไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้น นั้นเพราะ เป็นความว่างเปล่า(สูญญตา) เห็นกระจ่างซึ่งสภาวะธรรมตามธรรมชาติ คือเห็นความว่างเปล่า (seeing into nothingness) เห็นความบริสุทธิ์ แห่งธรรมชาติและเห็นภายในจักรวาล ตามความเข้าใจปรัชญาเซน ทั้งสามคือ ศิล ญาณ ปรัชญา(ฉ) การเห็นในสิ่งที่เห็นตามแห่งธรรมชาติ เป็นการเห็นไม่ถือตัว มิใช่ตัวตน(จิต) (no thought)

ชูชุกิ ได้เฝ้าทสนทนาธรรมของ อาจารย์เซนสองท่าน คือท่าน Chang – Yen และท่าน Shen- hui เพื่อแสดงถึงให้เห็นความว่างว่า

Chang–Yen : ท่านอาจารย์กล่าวถึง ความมิใช่ความคิด หรือไม่ใช่จิต ผู้คนตั้งอยู่ในภฏ(ควบคุม)ของตน

ข้าพเจ้าขอถามว่า มีอะไรที่เป็นความเชื่อมโยงสภาวะจริงแห่งความมิใช่จิต หรือไม่

Shen-hsui : ข้าพเจ้ามิได้กล่าวถึงความมิใช่จิต เป็นสภาวะจริง ทั้งความไม่เป็นก็หาไม่ ทำไมเมื่อ

ข้าพเจ้ากล่าวว่าเป็นสภาวะจริง มันจะไม่อยู่ตามความคิดของผู้คน ที่พูดเรื่องความ จริง

แต่ถ้ากล่าวว่า มิใช่ความจริง มันจะเป็นตามความคิดของผู้คน ที่ว่าไม่เป็นความจริง ฉะนั้น

ควรว่า มิใช่จิต คือทั้งความจริง และความไม่จริง

Chang–Yen : ท่านอาจารย์ จะเรียกอย่างไร

Shen-hsui : จะไม่เรียกอะไรทั้งสิ้น

Chang–Yen : ถ้าเช่นนั้น จะเป็นอย่างไร

Shen-hsui : ไม่มีอะไรจะเกิดขึ้น ที่ข้าพเจ้าพูดว่า มิใช่จิต นั้นเพราะมันอยู่นอกเหนือที่เราจะกล่าวถึงเหตุ

ผลคือมีคำถามปรากฏขึ้นและเกี่ยวข้อง ถ้าไม่มีคำถาม ก็ไม่มีการกล่าวถึง

เหมือนแสงสะท้อน ถ้าไม่มีสิ่งที่ปรากฏ ก็ไม่เห็นภาพติด เมื่อกล่าวว่าเห็นอยู่ภายใน

เพราะมีสิ่งที่ สะท้อนมา

Chang–Yen : เมื่อกระจก ไม่ส่องแสง แสงนั้นก็หายไป มิใช่หรือ

Shen-hsui : เมื่อข้าพเจ้ากล่าวถึงสรรพสิ่งที่นำมาและแสงนั้น ตามจริงแล้วแสงนี้เป็นสิ่งที่อยู่ภายนอกของ

ธรรมชาติ กระจกไม่มีอะไรที่ว่ามี ไม่มีของสรรพสิ่ง

Chang–Yen : ท่านอาจารย์ว่า ไม่มีรูป(ตัวตน) อยู่นอกเหนือจากกล่าวถึง สภาวะแห่งความจริง

และความไม่จริง ทำไมท่านอาจารย์กล่าวถึงแสง แสงนั้นคืออะไร

Shen-hsui : ที่ข้าพเจ้ากล่าวถึง แสงนั้น เพราะว่า กระจกทำให้มีแสง และสภาวะแห่งธรรมชาติ

คือแสง(สะท้อน) จิตปัจจุบัน อยู่ในสภาวะบริสุทธิ์ มีสภาวะแห่งแสงอยู่ภายในคือปรัชญา

ที่ส่องแสงไปทั่ว โลก หาที่สิ้นสุดไม่

Chang–Yen : สภาวะนี้ เมื่อไรจะได้บรรลุ(เห็น)?

Shen-hsui : จงดูภายในสภาวะที่ว่างเปล่า เมื่อเห็นสภาวะว่างเปล่าแล้ว จะเห็นทุกสรรพสิ่ง แม้แต่เห็น

ก็ไม่นับว่าเป็นสรรพสิ่ง

Chang–Yen : เมื่อไม่นับว่าเป็นสรรพสิ่ง จะมีการเห็นได้อย่างไร

Shen-hsui : เรียกว่า เป็นการเห็นความว่างเปล่าอยู่ภายใน นี่เป็นการเห็นความจริง และเห็นความจริง

ภายนอกด้วย

การสนทนาธรรมของอาจารย์เซนทั้งสองเป็นการแสวงหาความจริงแห่งสัจธรรมที่เป็นความว่าง โดยเอากระจกเป็นสื่อในบทสนทนาแต่เมื่อไรกระจกมีสิ่งสกปรกติดอยู่จะไม่สามารถมองเห็นภาพที่สะท้อน อย่างไรก็ตาม สภาวะจิตก็เหมือนกันฉะนั้น

อาจารย์เซนรูปหนึ่งได้ส่งจดหมายไปหาพระมหาสังฆราชเจ้าทั้งห้ารูป ว่า

This Body is the Bothi-tree	กายนี้เป็นต้นโพธิ์
The Mind is like a mirror bright,	ใจนี้เป็นเหมือนแสงกระจก
Take heed to keep it always clean	จงหมั่นเพียรขัดอย่างสม่ำเสมอ
And let not dust collect upon it.	อย่าให้มีฝุ่นละอองติดได้

พระอาจารย์เซน เสี่ยชะ(Shen-hsiu)ได้ประพันธ์กถา

Our body is the Bothi-tree	กายของเรานี้ เป็นเหมือนต้นโพธิ์
And our mind a mirror bright,	ใจของเราเป็นเหมือนดั่งแสงกระจก
Carefully we wipe them hour by hour	จงหมั่นขัดเป็นประจำ
And let no dust alight.	ไม่ให้ฝุ่นละอองติดได้

ซูซูกิ กลับมองสภาวะธรรมภายใน(จิต) ว่า

“ฉันรู้สิ่งนี้เกิดขึ้นแล้ว” การรู้การเห็นนี้ มิใช่จิตใดที่เกิดขึ้นแล้วดับไป แต่เป็นการตื่น มิใช่จิตหรือสภาวะของสัตว์ มิใช่ความเป็นมาของสภาวะจิตรวมทั้งสมาธิ มิใช่ความปิดของจิตที่เกิดขึ้นแล้วก็ดับไป การเห็นที่เขาเห็นนั้น มิใช่มีความหมายว่า เขารู้ในสิ่งที่เขาเห็นหรือรู้ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นในปีต่อไป

การรู้การเห็นนี้ เขาไม่จำเป็นต้องสร้างพลังทั้งสิ้น เพียงแต่ทำให้รู้ปกติ อะไรก็ได้ในขณะนั้น ไม่จำเป็นต้องแยกออกจากกัน เพียงแต่ยังภายในให้รู้โดยไม่การจำกัดกาล เมื่อเห็นแค่นี้ก็เพียงพอแล้ว

แต่การเห็นความจริงแห่งสภาวะธรรมในช่วงพริบตานั้นไม่พอ ต้องให้จิตนิ่ง และตื่นให้ลึก มากกว่าทำให้นิ่งเป็นพื้นฐาน โดยรู้ว่าไม่มีการพัวพันจากอื่นใด การทำให้รู้ลึกเกี่ยวพันกับพลังของตัวเราแต่ในขณะนั้นก็ เป็นปกติตามธรรมชาติ การเติบโตจากความเป็นเยาว์ ทำให้รู้กายตัวเองมากขึ้น การที่พบซึ่งภายใน มิใช่ พื้นฐานแห่งธรรมชาติที่ต้องใช้ในขณะนั้น แต่จะต้องทำให้เกิดขึ้น ทำให้รู้แล้วรู้แล้วว่า ไม่มีอะไรผูกพัน ไม่มี ที่จะให้ไป ไม่มีอะไรที่จะทำให้เกิดได้ เหมือนดั่งที่รักษาความรู้เฉพาะหน้า(ใบหน้า) คือเซนปล่อยวาง ไม่ใช่(ใบ)หน้าของเรา ไม่ใช่รู้เพียงแต่เป็นสภาวะที่อยู่ตรงกลาง อยู่ตรงหัวใจ คั่นหาสภาวะธรรมชาติ และผลแห่งวิถีชีวิตนี้

แม้ว่าไม่พบสภาวะที่อยู่ภายในและไม่มีการทำให้เกิดขึ้น แต่ได้พบการกระทำมากมายจากการไม่กระทำ การนิ่ง การไม่นิ่ง ละเอียดไป ๆ แต่ละหนทางจะพบว่าที่ผ่านมา การครองชีพจากสิ่งที่ไม่รู้ ทำให้มีปัญหาอันประหลาดเกิดขึ้น เรียกว่า “ความเป็นจริง นั่นคือความว่าง”

พุทธทาส : มองว่า

การยึดติดในสรรพสิ่ง ตัวตน เป็นเรา เป็นเขา ทำให้เป็นทุกข์ การรู้จากการว่างเปล่า ปล่อยการยึดติด เป็นการว่างอย่างยิ่งและเป็นสุขอย่างยิ่งนั่นคือนิพพาน (Nibbana is the supreme emptiness and Nibbana is the supreme happiness)

ธรรมทั้งหลาย ทั้งปวง ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น (No Dhamma whatsoever should be grasped at or clung to) การปล่อย จากการยึดมั่น ถือมั่น โดยการถือพระรัตนไตร การให้ทาน การรักษาศีลการทำ สมาธิ ทำให้ปัญญาเกิดขึ้นโดยการเห็นสังขารทั้งปวง เป็นสภาพเปลี่ยนแปลง เป็นทุกข์ มิใช่ตัวตน

ความว่างเปล่า หมายถึงการไม่มีความรู้สึกว่าเป็นกู หรือของของกู การปล่อยว่างจากการยึดมั่นถือมั่น เป็นกู ของกู เรียกว่าการว่างเปล่า จิตว่างเปล่า ปล่อยว่างจากความรู้สึกเป็นกู ของกู ทั้งหยาบและละเอียด ถ้าจิตปล่อยว่างแล้ว จากการจำกัดความเป็นตัวตน ซึ่งพูดว่า จิตว่างเปล่าหรือปล่อยว่าง ตามธรรมเนียมชาวพุทธบางคนพูดว่า จิตว่างเปล่า ความว่างเปล่าเป็นจิต การว่างเปล่าเป็นพุทธะ ความเป็นพุทธะคือการว่างเปล่า การว่างเปล่าเป็นธรรมะ ธรรมะคือการว่างเปล่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่รวมเป็นอันเดียวเรียกว่าว่างเปล่า (Buddhadasa, Bhikkhu: 1984, 77)

ความเป็นตัวกู ของกูเกิดขึ้นจากเมื่อยึดมั่นถือมั่นภายในจิต จะไม่เห็นความว่างเปล่า เห็นแต่ว่าเป็นของกู เพราะการยึดมั่นถือมั่นจึงทำให้อวิชชาและกิเลสกรรมเกิด เมื่ออวิชชาและความไม่รู้มีในใจ ความยึดมั่นเกิดขึ้นเป็นตัวกู ความทุกข์ เกิดขึ้น โดยการยึด คือยึดอุปาทานขันธห้า(รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ) (Buddhadasa, Bhikkhu:1984, 81) ปล่อยการยึดได้ ทุกข์ดับ เมื่อไม่มีสัตว์ มนุษย์ ธาตุ ขันธ ทุกสิ่งทุกอย่างไม่มี มีแต่ความว่าง ความว่างจากตัวตน เมื่อไม่ยึดมั่น ถือมั่น ความทุกข์จะไม่เกิดขึ้น นี่เป็นผลแห่งการรู้ การเข้าใจ รู้ภายใน(ปัญญาเห็นแจ้ง) ในสังขารแห่งอุปาทานขันธ (Buddhadasa, Bhikkhu: 1956, 91) ตามหลักแห่งปัจจุสมุปบาท ว่า เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี เมื่อสิ่งนี้เกิด สิ่งนี้จึงเกิด เมื่อสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้จึงไม่มี เมื่อสิ่งนี้ดับ สิ่งนี้จึงดับ (Prah Saneh Dhammavaro: 2005, 17)

ปรัชญาพุทธศาสนาเซน โดยภาพเป็นสื่อ (From The Manual of Zen Buddhism, D.T. Suzuki)

By Shubun (15th Century) (แปลโดยพระสุธีเย สุวณฺณเถโร)

1.Undisciplined (การไม่อยู่ในกฎระเบียบวินัย)

เขาอันแหลมคม ความดุร้าย เป็นเขี้ยวของสัตว์ป่า
วิ่งไปสู่นกเขาอย่างกริ้วโกรธ ยิ่งวิ่งยิ่งไปไกลไร้จุดหมาย
ก่อนเมฆดำอยู่รอบหุบเขา ใครเหล่าจะรู้ว่าหญาอันแสนงดงาม
ต้องบรรลย์ได้ตีนสัตว์ร้ายประมาณใด

With his horns fiercely projected in the air the beast snorts, Madly running over the mountain paths, farther and farther he goes astray! A dark cloud is spread across the entrance of the valley, And who knows how much of the fine fresh herb is trampled under his wild hoofs!

2. In Harness (อยู่ภายใต้กฎแห่งการควบคุม)

ค่อยๆควบคุม(เทียม) พอใจอยู่ใต้การจูง
ผ่านลำธารและเส้นทางแห่งหุบเขา แต่อย่างก้าวๆ ตามเจ้านาย
ที่กำลังเชือกไว้ในอย่างแน่นหนา ไม่มีแม้แต่ปล่อยเล่นไป

Gradually getting into harness the beast is now content to be led by the nose, Crossing the stream, walking along the mountain path, he follows every step of the leader; The leader holds the rope tightly in his hand never letting it

go,

3. Discipline Begun (ความเป็นกฏระเบียบได้เริ่มต้นแล้ว)

ฉันเป็นเจ้าของแห่งเชือก ผูกมัดแน่นที่จมูก ยิ่งพยายามดิ้นรนหนี ก็ยิ่งถูกเขี่ย การฝึกด้วยการใช้กำลัง เป็นวิธีธรรมชาติของสัตว์ป่าที่ไร้การควบคุมแต่ัวคือตัวนี้ ไม่เคยละการดิ้นเพื่อหลุดพ้นบ่วงเชือก แม้ถูกเขี่ยก็ตาม

I am in possession of a straw rope, and I pass it through his nose, For once he makes a frantic attempt to run away, but he is severely whipped and whipped; The beast resists the training with all the power there is in a

nature wild and ungoverned, But the rustic oxherd never relaxes his pulling tether and ever-ready whip.

4. Faced Round (ผจญหน้าได้)

หลายวันที่ผ่านมาแห่งการฝึก ผลชัดได้รับ สัตว์จำนองได้อันความไร้แห่งธรรมชาติ และการควบคุมในที่สุดสะกดได้ใจโยนอ่อน แต่ยังมีดไว้เนื่องไว้ความไว้ใจ

After long days of training the result begins to tell and the beast is faced round, A nature so wild and ungoverned is finally broken, he has become gentler; But the tender has not yet given him his full confidence, He still keeps his straw rope with which the ox is now tied to a tree.

5. Tamed ฝึกได้แล้ว

ได้ต้นไม้เขียวจี และลำธารแห่งเขาเก่าแก่นั้น
วัวตัวดีได้อยู่อย่างอิสระ สามารถตามหาที่ผาสุกตามความ
ปรารถนาของตน

Under the green willow tree and by the ancient mountain stream, The ox is set at liberty to pursue his own pleasures;

1. Unimpeded (ยอม)

ทุ่งหญ้าอันขจี ฟังพอใจตามใจชอบ
การเขี่ยนตีไร้ความต้องการ แม้กระทั่งการควบคุม
เจ้าเด็กน้อยนั้นนั่งสบายได้ต้นไม้ เป่าบรรเลง สำเนียง
รื่นรมย์ สุขใจ

On the verdant field the beast contentedly
lies idling his time away, No whip is needed now,
nor any kind of restraint;
The boy too sits leisurely under the pine tree,
Playing a tune of peace, overflowing with joy.

2. Laissez Faire (ปล่อยวาง)

ตะวันคอยลอยเลื่อนตามริมน้ำในยามเย็น
ทุ่งหญ้าออกงามยามแดดดี หิว กระจาย เมื่อใดหิมใช้
ตามใจชอบ เจ้าน้อยคนนั้นนอนหลับไหลบนศิลา ไม่
ต้องห่วงสิ่งที่จะเกิดขึ้น

The spring stream in the evening sun flows
languidly along the willow-lined bank, In the hazy
atmosphere the meadow grass is seen growing thick;

When hungry he grazes, when thirsty he quaffs, as time sweetly slides, While the boy on the rock dozes for hours not noticing anything that goes on about him.

8. All Forgotten (ลืมให้หมดไป)

เจ้าวัวน้อยขาวสะอาดอยู่กลามท่ามกลางหมก
เมฆ เจ้าหนุ่มมีสุขไร้ทุกข์ และกังวลกับเพื่อนร่วมทาง
แสงจันทร์สาดส่องแสงเข้าหมู่เมฆที่เบื้องล่าง เมฆ
และแสงจันทร์ติดตามทุกอย่างก้าว

The beast all in white now is surrounded by
the white clouds, The man is perfectly at his ease and
care-free, so is his companion; The white clouds
penetrated by the moon-light cast their white
shadows below, The white clouds and the bright
moon-light-each following its course of movement.

9. The Solitary Moon (ความละไมแห่งแสงจันทร์)

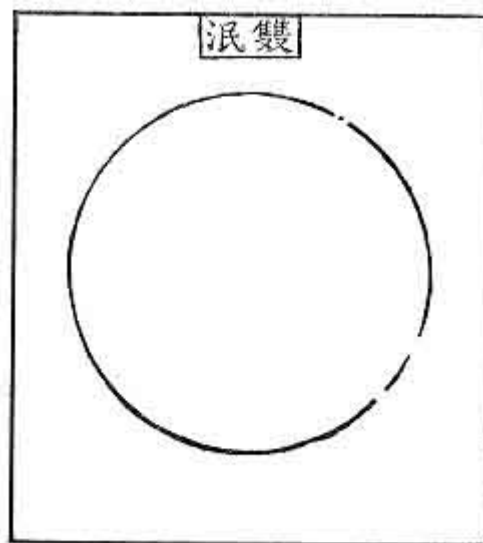
ทั้งเจ้าวัวและนายเป็นเจ้าแห่งเวลา หมอกค่อย ๆ
เลื่อนลอยตามยอดเขา ร้องสนุก ปรบมือ ได้แสงจันทร์ พลัน
ระลึกได้ถึงกาสัตว์กำแพงและสิ่งกีดกั้นหนทางกลับบ้าน

Nowhere is the beast, and the oxherd is master of his time,
He is a solitary cloud wafting lightly along the mountain
peaks; Clapping his hands he sings joyfully in the moon-
light, But remember a last wall is still left barring his
homeward walk.

10. Both Vanished (ว่าง)

ทั้งหนุ่มน้อยและวัวก็หายไป ไม่มีร่องรอยให้เหลือไว้ แสงแห่งจันทร์อันสว่างไสวก็ว่างเปล่าปราศจากแสงเงาจับหมื่นดวงที่มีอยู่ หากใครถามความหมายของสิ่งนี้ จงให้ดู ดอกบัว ที่เบ่งบาน สวยงามในทุ่งนั้น

Both the man and the animal have disappeared, no traces are left, The bright moon-light is empty and shadowless with all the ten-thousand objects in it; If anyone should ask the meaning of this, Behold the lilies of the field and its fresh sweet-scented verdure.

บทกวีเหล่านี้แสดงให้เห็นซึ่งกระบวนการแห่งการดับแห่งตัวกู หรือที่เรียกว่าความว่าง ตามหลักธรรมคำสอนของเซน คือคอย ๆ ให้เลื่อนหายไปทั้งปัจจัยภายนอกและภายใน เมื่อได้ไม่หยิ่งรู้ซึ่งซาโตริ ความหมอกมัวแห่งจิตก็ปรากฏขึ้น แต่เมื่อใดเข้าถึงและเข้าใจกระบวนการการถูธรรมชาติ เมื่อนั้นความหมอกมีดก็เลื่อนลอยหายไป จิตใจอิสระ คือเข้าถึงว่างแห่งความว่าง

สรุปแนวคิดสำคัญของท่านพุทธทาส และ ชูชุกิ

ท่านพุทธทาส มองสภาวะธรรมเป็นสิ่งต้องว่างเปล่า โดยไม่ยึดมั่นถือมั่นในอุปาทานขั้นพื้นฐาน เพราะเมื่อมีการยึด มั่นถือมั่นจะทำให้เป็นทุกข์ แต่เมื่อปล่อยว่าง การยึดมั่นถือมั่นจะได้บรรลู่แห่งสัจธรรม เรียกว่า “วิมุตติ” ส่วนชูชุกิ มองสภาวะธรรมเป็นการว่างเปล่า(สูญญตา)ในแนวทางที่คล้ายกัน เป็นการมองในตัวสภาวะธรรมชาติภายใน โดยการเข้าถึง ธรรมชาติ คือการเข้าถึงความว่างเปล่า ตามปรัชญาเซน คือเมื่อไปถึงปรัชญาแล้ว จะบรรลุสภาวะธรรมที่เป็นแดนเหนือความตายคือ “ปรัชญาปารมิตา”

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับผลงานของ ดร.ชูชุกิ (D.T.Suzuki) ทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้และมีความคิดเห็นต่อผลงานของ ดร.ชูชุกิ หลายประการ ดังนี้

ดร.ชูชุกิ เป็นผู้ที่มีความพากเพียร อุตสาหะ และเป็นผู้มีความสามารถ เมื่อมองย้อนเวลาไปร้อยละปี ที่แล้ว ในสังคมญี่ปุ่น และบิดาเสียชีวิตตั้งแต่ท่านอายุเพียง 6 ขวบ คงไม่ถ่วงน้ำหนักต่อการดำรงชีวิตในวัฒนธรรมญี่ปุ่นโดยปราศจากหัวหน้าครอบครัว ทางครอบครัวจึงได้ส่งเสียให้เรียนที่วัดด้วย จึงเป็นโอกาสสำคัญที่ทำให้ท่านได้ศึกษาธรรม และกลายมาเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงของสังคมในที่สุด

ท่านเป็นผู้มีความสามารถในการใช้ภาษา ทั้งการพูดและการเขียน การแปลวรรณกรรม เช่นภาษาบาลี สันสกฤต ฝรั่งเศส เยอรมัน อังกฤษ มีผลงานหนังสือทั้งเขียนและแปลเกี่ยวกับพุทธศาสนาหายานเกี่ยวกับเซน ไว้มาก อีกทั้งยังเป็นผู้นำในการก่อตั้งสมาคม East Buddhist Society จีน ซึ่งหนังสือที่ท่านเขียนและวารสารจากสมาคม East Buddhist Society เหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมชาวตะวันตกอย่างกว้างขวาง ซึ่งในยุคก่อนนั้น หากไม่มีผู้ทำหน้าที่นี้ พุทธศาสนาเซนอาจยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางแพร่หลายเช่นทุกวันนี้ จึงถือว่าท่านได้ทำหน้าที่เผยแผ่พุทธศาสนาสู่โลกตะวันตกอย่างแท้จริง

ท่านเป็นนักพูด นักแสดงปาฐกถา จากผลงานการเป็นอาจารย์และนักบรรยาย ตามสถานที่สำคัญต่างๆ ในหลายประเทศ และทั้งเป็นครูสอนได้ทั้งทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติเซน ท่านได้รับการยกย่องเกียรติและความสามารถจากวัดในญี่ปุ่นหลายวัด และรางวัลเกียรติยศจากประเทศญี่ปุ่น แสดงให้เห็นถึงความสามารถที่เป็นที่ยอมรับจากสังคม

ผลงานที่ส่งผลกระทบต่อสังคมมากที่สุด ของท่าน ดร.ชูชุกิ ผู้ศึกษา สรุปความคิดเห็นว่าท่านเป็นบุคคลที่สร้างผลงานที่ส่งผลกระทบต่อสังคมหลายด้าน คือ

- ด้านพุทธศาสนา ดั่งเนื้อหาที่ได้แสดงไว้ในเอกสารทั้งหมดนั้น พอสรุปยืนยันได้ว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ทั้งปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ พุทธศาสนานิกายมหายาน พุทธศาสนานิกายเซน
- ด้านการศึกษาท่านเป็นอาจารย์สอนศาสนาในหลายมหาวิทยาลัยทั้งสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น จีน
- ด้านสังคม วัฒนธรรม ผลงานของท่านส่งผลกระทบต่อสังคมชาวตะวันตก เป็นผู้นำวิถีแห่งเซน แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของชาวตะวันออกสู่ตะวันตก

ต่อหลักการเซนและแนวคิดของเถรวาท จากการเปรียบเทียบแนวคิดของท่านพุทธทาสและท่าน ดร.ชูชุกิ แม้มีความแตกต่างของวิธีการสื่อ การสอน แต่เป้าหมายสุดท้ายของหลักการทั้งสอง ก็คือ การหลุดพ้นจากกิเลสทั้งหลาย การทำจิตให้ว่างเปล่า พ้นจากการยึดติด ยึดมั่นใดๆ ฉะนั้นแม้อยู่ในสังคมของเถรวาทก็สมควรปิดกั้นทางปฏิบัติตามแนวของมหายาน แม้นับถือมหายานก็สมควรปิดกั้นแนวทางของเซน หรือของลัทธิอื่นใด หากลัทธินั้นมีคำสอนอยู่บนกฎแห่งไตรลักษณ์ และตามคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

บรรณานุกรม

- หิมพรรณ รักแตงาม.(2551). การศึกษาวิเคราะห์การตีความหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของ ดิษ นัท
ฮันท์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : กรุงเทพมหานคร
- ดิษ นัท ฮันท์ และคณะ. (2550). เริ่มต้นใหม่. ตะวันออกจำกัด : กรุงเทพมหานคร
- ทวิวัฒน์ ปุณทรกวิวัฒน์. ปรัชญาเมธีกับพุทธทาสภิกขุ .พิมพ์ครั้งที่ 2 .สำนักพิมพ์น้ำฝน : กรุงเทพ
- D.T.Suzuki. 1983. the Zen Doctrine of No Mind , Australia : Century Hutchinson Group.
- Daisetz Teitaro Suzuki . 1935 . D.LITT. Manual of Zen Buddhism , Kyoto : [n.p.]
- Buddhadasa Bhikkhu . 1984 . Heart-Wood From The Bo Tree , Bangkok : Thammasapa.
- Buddhadasa Bhikkhu . 1956. Handbook For Mankind, Bangkok : Thammasapa.
- Phra Saneh Dhammavaro. Buddhism Ethics and the Path of Peace, MCU Chiang Mai, 3rd , 2005
- ฐานข้อมูลออนไลน์
- DaisetzTeitaroSuzukiสืบค้นเมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2551 ,จาก <http://netowne.com/eastern/buddhism/>
- Daisetz Teitaro Suzuki สืบค้นเมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2551 ,จาก <http://www.headless.org>
- Daisetz Teitaro Suzuki สืบค้นเมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2551 ,จาก [http:// www.anb.org/articles/08/08-01898.html](http://www.anb.org/articles/08/08-01898.html))
- THESUTRASสืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2551 ,จาก <http://www.sacred-texts.com/bud/mzb/mzb03.htm>
- The Ten Oxherding Pictures สืบค้นเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2551 ,จาก <http://www.sacred-texts.com/bud/mzb/oxherd.htm>
- Thich Nhat Hanh สืบค้นเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2551 ,จาก <http://www.thaiplumvillage.org>
- ZEN Buddhism สืบค้นเมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2551 ,จาก http://www.en.wikipedia.org/wiki/Daisetz_Teitaro_Suzuki)

(บทความนี้เขียนเสร็จปีพ.ศ.2551 ขณะเป็นนิสิตพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาเขต
อุบลราชธานี)